

Vestjylland
Ref. TAKIK
Den 18. februar 2025

**Referat af bestyrelsesmøde d. 18. februar 2025 i bestyrelsen
for Naturnationalpark Husby Klitplantage**

Mødedeltagere:

Helle Sigh	Formand
Lene Dybdal	Holstebro Kommune
Anders A. Berninger	Danmarks Naturfredningsforening
Kirsten Henriksen	Dansk Ornitologisk Forening
Casper Werge	Spejderne
Rita Irene Sønderby	Danmarks Jægerforbund
Ann-Vibeke Mose	Dansk Orienteringsforbund
Annebeth Abrahamsen	Dansk Ride Forbund
Lis Vang Steffensen	Dansk Islandshesteforening
Erling Trankjær	Danmarks Idrætsforbund
Niels Hybholt	DGI
Elisabeth Borch	Ulfborg Cykelmotion
Anders Nørgård	Landbruget – Vestjysk Landboforening og Holstebro Struer Landboforening
Ivan Nygaard	Husby Sogneforening
Anne Mikkelsen	Sdr. Nissum Borger- og Idrætsforening
Lise Thaysen	Sønder Fjand Grundejerforening
Jarno Elgaard Wiklund	Vester Husby Grundejerforening
Povl Bank Sørensen	Husby Bys ejerlaug vedr. klitbakkerne
Birgitte Holm Eskildsen	Vesterhavsklyngen
Jesper Wedel	Husby Efterskole
Bjarne Mikkelsen	Naborepræsentant
Vibeke Albinus	Brugerrådsmedlem
Merete Krøjgaard	Staby-Husby GUF
Lars Bylov	Fjand Sommerhusforening
Anders Debel	Bisidder Holstebro Kommune
Poul Ravnsbæk	NST Vestjylland – Skovrider
Tina Pedersen	NST Vestjylland – Biolog
Tanja Kaiser	NST Vestjylland – Referent
Jens Henrik Jakobsen	NST Vestjylland – Vildtkonsulent

Afbud fra:

Helle Præsius Busk, Repræsentant fra grundejerforeninger
Lasse Hermansen, NST Vestjylland – Projektleder NNP Husby Klitplantage
Poul Nold Jensen, Friluftsrådet

Velkomst v/ Formand, Helle Sigh

Formanden bød velkommen og gennemgik dagsordenen for mødet og præsenterede de tidligere fremsendte datoer for de næste møder.

- Bestyrelsesmøde, torsdag den 20. marts 2025 – kl. 16.00 – 21.00
(Tema: Kort).
- Bestyrelsesmøde, mandag den 16. juni 2025 – kl. 16.00 – 21.00
(Tema: Projektforslag)
- Fælles heldagsekskursion med bestyrelsen for Naturnationalpark Stråsø.
Tirsdag den 19. august 2025
- Bestyrelsesmøde, tirsdag den 21. oktober 2025 – kl. 16.00 – 21.00.

Formanden oplyste, at det er planen at drøfte særlige emner på dagens møde jf. dagsordenen, og det på mødet d. 20. marts forventes, at Naturstyrelsen Vestjylland på kort vil fremlægge, hvad de overvejer at indstille som projektforslag til miljøminister, Magnus Heunicke. Projektforslaget kan så forhåbentlig drøftes i forbindelse med en offentlig høring på mødet d. 16. juni.

Formanden gjorde endvidere opmærksom på, at bestyrelsen har et rådgivende mandat til at kvalificere projektbeskrivelsen på tilsvarende niveau som de to nationale arbejdsgrupper (den nationale videnskabelige arbejdsgruppe og arbejdsgruppen for interessenter). Naturstyrelsen har derimod forvaltningsansvaret for at nå i mål med Naturnationalpark Husby Klitplantage inden for rammerne af den politisk fastsatte ramme.

Formanden håbede, at bestyrelsen i sit arbejde kunne nå en høj grad af enighed, da bestyrelsen så ville stå stærkest.

I forbindelse med ministerens svar på bestyrelsens henvendelse takkede formanden for bestyrelsens tålmodighed ved at vente med at diskutere svaret med det respektive bagland og offentligheden til efter aftenens bestyrelsesmøde.

Ministersvar v/Formand, Helle Sigh

Formanden indledte punktet med kort at nævne, at baggrunden for bestyrelsens henvendelse til ministeren var, at der i bestyrelsen var flertal for at udfordre beslutningen om et stort hegn om hele Husby Klitplantage og de statsejede klitter. Bestyrelsens begrundelse for at udfordre er dels Husby Efterskoles tab af mulighed for at deres elever kan ride og færdes uden for hegn og dels de 1000 sommerhusejere, der ikke kan færdes i Husby Klitplantage og i klitnaturen uden for hegn. Bestyrelsen havde opfordret til, at det indhegnede areal reduceres til 2/3, så der fortsat også bliver mulighed for færdsel uden for hegnet.

Formanden nævnte, at i ministerens svar var udgangspunktet stadig græsning på hele arealet, men man afventer Naturstyrelsens placering af hegnslinje og projektbeskrivelse før en yderligere stillingtagen.

Formanden efterspurgte herefter de øvrige bestyrelsesmedlemmers bemærkninger til ministerens svar.

Rita Irene Sønderby udtrykte, at ministeren holder sig til lovgivningen og afventer yderligere fra os inden sin stillingtagen. Rita ser ikke svaret som en afvisning.

Casper Werge udtrykte, at han forventer, der kun kan tages et lille hjørne ud og tror ikke på, at store områder kan friholdes for hegn.

Lene Dybdal, berettede om, at kommunen har kontaktet ministeren om ønske til placering af lommer/korridorer, så ryttere og andre fortsat kan færdes i området uden for hegn. På kommunes henvendelse har ministeren svaret stort set det samme som til bestyrelsen og at hun ser flere åbninger fra ministeren. Her blev hun spurgt til, om kommunen har skrevet det samme til ministeren vedr. Nationalpark Stråsø? Hertil svarede Lene, at det havde kommunen ikke, da udfordringerne i de to naturnationalparker ikke er ens.

Annebeth Abrahamsen udtrykte skuffelse over ministerens svar og fremhævede et afsnit, hvor ministeren skriver, at der er opmærksomhed på at friluftslivet kan blive påvirket og det imødekommes med flere låger og hegn. Annebeth påpeger, at det er dyrene, der er problemet.

Anders A. Berninger troede også, der kun kan rykkes en smule ved hegnslinjen, men ønsker at lægge vægt på det positive, som naturnationalparken vil medføre. DN kan ikke støtte en løsning med 2/3 hegning, men vil gerne en løsning alle kan bakke op om, hvor dog hensynet til biodiversitet er det primære, og at det hegnede areal derfor er afgørende.

Niels Hybholt opfordrede til, at bestyrelsen holder sig til, hvad brevet indeholder og ikke bruger egne interesser i fortolkningen. Han er positivt overrasket over åbningen fra ministeren og ønsker rytterinteresser prioriteret.

Jesper Wedel fortalte, at han håber det bedste, men tolker, at han bare kan sælge sine heste på efterskolen, og der ikke er meget råderum.

Poul Ravnsbæk fortalte, at han som embedsmand læser, at hovedhensynet er biodiversitet og dernæst friluftsliv. Poul noterede sig også, at 2/3 del af arealet er for meget, og der skal laves yderligere prioriteringer, så man nærmer sig hegning af omkring 90% af det i dag udlagte areal. Han havde også hæftet sig ved bemærkningen om, at påvirkninger af friluftslivet løses ved placering af låger og indgange.

Temadrøftelser

a. Hegnslinje/hegstype v/ Skovrider Poul Ravnsbæk

- Herunder henvendelse fra bestyrelsesmedlem Lars Bylov
- Herunder henvendelse fra bestyrelsesmedlem Annebeth Abrahamsen

Poul Ravnsbæk fortalte, at hegstypen er blevet fastlagt af den politiske ramme allerede fra start, og man tænker et 2-trådet lavt hegn, der sikrer passage for områdets vildt, idet rådyr og kronvildt let forcerer et lavt hegn.

Angående hegnslinjen bliver opgaven en svær prioritering, hvor Poul Ravnsbæk tydeliggjorde, at råderummet for ændringer er meget lille og i størrelsesordenen 10 %, så vi nærmer os 90% af det i dag udlagte areal. Bestyrelsens udspil, hvor 2/3 af arealet hegnes, er således langt overskredet. Hovedhensynet er biodiversiteten. Det rekreative er kun et sekundært hensyn.

Poul Ravnsbæk nævnte, at der fra den videnskabelige arbejdsgruppe er foreslået hegn om det hele også gerne nede på stranden.

Poul Ravnsbæk appellerede til, at bestyrelsen ville fokusere på muligheder og ikke begrænsninger og foreslog derfor, at hver interessegruppe definerede det absolut vigtigste område at holde fri af hegn.

Povl Bank Sørensen foreslog at Badesøen holdes fri for hegn. Dette bekræftes af den øvrige bestyrelse.

Casper Werge spurgte om dyrene vil gå ud i søen i tilfældet af at søen hegnes med? Hertil svarer Naturstyrelsen ja, der er ingen tvivl om, at dyrene vil gå ud i søen.

Elisabeth Borch foreslog, at Græmvej holdes fri af hegningen, da det giver alle adgang til parkeringspladsen ved Græm Strand, der er et attraktivt udflugtsmål. Endvidere foreslås, at etablere en sti på ydersiden af hegnet hele vejen rundt, som kan benyttes af alle grupper. Forslaget om friholdelse af Græmvej bakkes op af den øvrige bestyrelse. Der blev dog udtrykt bekymring om sliddet på vejen vil blive for omfattende, da vejen allerede slides i stykker af den nuværende trafik. Det foreslås også at hegnet friholder den blå rute.

Povl Bank Sørensen foreslog, at parkeringen ved Klitvej er en god indgang, og området fra Kirken til parkeringen friholdes for hegn.

Casper Werge spurgte, hvor langt man kan hegne ud mod stranden? Rita Irene Sønderby og Povl Bank Sørensen mente, at man maksimalt vil kunne hegne til klitterne grundet sandvandring.

Merete Krøjgaard foreslog at blå rute friholdes fra hegn og danner grænsen for hegnet mod syd.

Rita Irene Sønderby foreslog Lergravvej og Langelinje som grænse for hegnslinjen mod syd.

Erling Trankjær påpegede, at for ham er hegnslinjen underordnet ved det rette valg af dyr.

Elisabeth Borch opfordrede Naturstyrelsen til at opkøbe tilstødende jorde. Vi bør have gode argumenter for at komme i betragtning til nogle af midlerne i jordkøbspuljen.

Poul Ravnsbæk svarede hertil, at hvis der er lodsejere, der ønsker at sælge jord, så send dem endelig videre til ham. Han påpegede, at han bestemt er opmærksom på at opkøbe jord i området.

Lis Vang Steffensen konstaterede, at engene ved Fjand ikke er med i afgrænsningen. De bør indgå, så det muligt at få en del af plantagen ud af indhegningen.

Annebeth Abrahamsen kommenterede, at hvis engene skal med i indhegning ønskes en korridor indarbejdet, således der kan etableres en riderute rundt om indhegningen uden at komme på Klitvej.

Poul Ravnsbæk svarede, at det vil vi se nærmere på.

Lise Thaysen påpegede, at vi også skal se mod nord, hvor der vandres med hunde og småbørn, der også afskæres fra at kunne færdes uden for hegnet. Hun foreslår, at Vandværksvej holdes uden for indhegningen.

Annebeth Abrahamsen fandt det vigtigt, at der laves flere rideruter i loops langs Græmvej på 6-12 km, da man ikke hver dag ville ride hele vejen rundt om indhegningen (16 km). Hun finder det også vigtigt, at der etableres en korridor syd for Fjand Enge, så man undgår at ride på Klitvej.

Lars Bylov foreslog, at stien ud til og Marens Maw holdes fri af indhegningen, da folk er bange for at færdes i indhegningen. Lars spurgte til Poul Ravnsbæks rolle i arbejdet med udviklingen af naturnationalparken.

Poul Ravnsbæk svarede, at han med rådgivning fra bestyrelsen og de to nationale arbejdsgrupper på vegne af Naturstyrelsen og inden for de politiske givte rammer har ansvaret for udformningen af et projektforslag.

Lars Bylov nævnte, at han gerne ville drøfte muligheder for et virtuelt hegn ("No-Fence").

Poul Ravnsbæk forklarede, at forsøgsresultaterne var for usikre og stammede fra åbne arealer og ikke under træer. Erfaringer med GPS-signaler fra dyrene viser, at der ikke er dækning i skovarealer, og derfor fungerer løsningen med virtuelt hegn ikke på nuværende tidspunkt.

Annebeth Abrahamsen tilføjede, at det ville være utrygt med et virtuelt hegn og ikke at vide, om man utilsigtet kom til at ride inde blandt dyrene, fordi man ikke kunne se hegnet.

Bjarne Mikkelsen bakkede også op om at have Fjand Enge med. Endvidere påpegede han, at han tror, at flere lodsejere vil kunne være interesseret i at sælge arealer.

Ivan Nygaard bakkede op og tror også på en større interesse for salg af arealer på Fjand Enge.

Ivan Nygaard foreslog at raketvejen afgrænser indhegningen mod vest.

Jesper Wedel var bekymret for sommerhusområderne og efterskolen, og undrer sig over, at ikke flere er oprørte over de store økonomiske risici, som nationalparken vil medføre. Færdslen inden for hegnet bliver på eget ansvar. Jesper er utryk ved at tage det økonomiske ansvar for eventuelle skader på eleverne eller deres heste.

Poul Ravnsbæk svarede, at han gerne vil have en prioritering fra efterskolen af, hvad det vigtigste er at friholde for hegn, når nu rammerne er, som de er.

Jesper Wedel svarede, at skolen ønsker så mange rideruter som muligt uden for hegnet og gerne i loops på 12 km og ridemulighed til stranden.

Ann-Vibeke Mose fortalte, at de har brug for et samlet skovareal at løbe i. Voksne kan godt løbe inden for hegn. Men de unge løbere er utrygge inden for hegnet. Til gengæld kunne der godt hegnes helt til stranden, da dyrene formentlig ikke opholder sig meget i klitterne, da der ingen føde er.

Rita Irene Sønderby tilføjede, at Fjand Enge er meget vigtige at inddrage, da det er der den vigtigste kilde til føde er, og så er der måske plads til at friholde Langelinje for hegn.

Kirsten Henriksen spurgte til rundture i løvskoven i syd uden for hegnet, da der ikke er vurderes at være et græsningsbehov og skoven kan holdes fri af hegn.

Poul Ravnsbæk svarede, at på sigt, vil der opstå et græsningsbehov i den mørke løvskov i syd.

Elisabeth Borch tilføjede, at der heller ikke er græsningsbehov i klitterne, da naturen i sig selv skaber tilstrækkelig forstyrrelser og der er ikke tang på stranden. Derfor bør klitterne ikke indgå i indhegningen. Derudover skal blå rute og Badesøen også friholdes af hegn.

Lise Thaysen, påpegede igen, at vi taler meget om at udtage arealer fra hegningen i syd. Vi skal også huske, at arealer i nord skal friholdes for hegn.

Lene Dybdal foreslog, at vi holder fokus på at de arealer, hvor naturværdierne er højest skal inden for hegnet. Og tilsvarende skal de arealer, hvor der er størst rekreative værdier friholdes for hegn.

Casper Werge fortalte, at han har bemærket, at der er flere steder, hvor der ikke er hegnet statsjord med, og om det skyldes praktiske grunde, hvor man f.eks. ikke vil have dyr over Græmvej.

Povl Bank Sørensen tilføjede, at de gamle tørvegrave er farlige for dyrene og bør friholdes for hegn.

Poul Ravnsbæk svarede, at det bliver gennemgået, om der er flere mindre områder tilhørende staten, som kan hegnes med.

Annebeth Abrahamsen redegjorde for en opinionsundersøgelse fra Dansk Rideforbund med 2715 besvarelser. Undersøgelser viste, at blandt modne og erfarne ryttere var 75 % utrygge ved at ride blandt dyr og ville ikke gøre det. Derudover svarer 67 % af rytterne, at de selv har oplevet eller kender nogen, der har været i en farlig situation under ridning blandt kvæg.

Annebeth Abrahamsen påpeger, at hun med fremlæggelsen af undersøgelsen vil vise, at det er en generel frygt hos ryttere og ikke hende, der er alene om ikke at ville ride sammen med heste/kvæg.

Annebeth Abrahamsen refererede, at adfærdsforsker Janne Winther Christensen udtaler, at det er farligt at ride blandt dyr, men at man kan overveje at træne begge grupper dyr.

Annebeth Abrahamsen påpegede, at det jo med aftalen, mellem Friluftsrådet, Danmarks Naturfredningsforening og Miljøministeriet, er besluttet, at såfremt friluftslivet oplever gener skal der laves kompenserende tiltag.

Lis Vang Steffensen tilføjede, på vegne af efterskolens rideundervisere, at de heller ikke mener, det er forsvarligt at tage elever og deres heste med ind til dyrene. Derimod så hun gerne at man "skræmte" dyrene inden for hegnet, så de blev mindre opsøgende, hvis der kom andre ryttere ind til dyrene.

Jesper Wedel spurgte kommunen og spejderne, om de har afklaret, hvor ansvaret ligger placeret i tilfælde af skader på børn og unge, der færdes inden for hegnet i regi af deres institutioner?

Lene Dybdal svarede, at det vil hun se nærmere på. (Efterfølgende er det på Lenes foranledning oplyst fra skoleforvaltningen i Holstebro Kommune, at skolebørn, der er i skolens varetægt og færdes i naturen med eller uden store planteædere, er dækket af privatforsikring i lighed med deres færdsel på skolen". Reglerne står på Holstebro Kommunes hjemmeside:

<https://www.holstebro.dk/borger/boern-unge-og-familie/skole-og-uddannelse/folkeskolen/boern-og-ulykker>).

Casper Werge, spurgte om færreste kan være en løsning som sluse for ryttere, hvis de skal passere en korridor syd for Fjand Enge.

Annebeth Abrahamsen svarede hertil, at færreste er farlige for løbende dyr, da de ikke får stoppet i tide og brækker benene, når de træder ned i en færst.

Poul Ravnsbæk har noteret, at der blev fremført følgende fra interessegrupperne til Naturstyrelsen:

- Græmvej friholdes fra hegn.
- Badesøen også friholdes af hegn.
- Ridesti langs Græmvej og flere loops på 6-12 km og ridemulighed til stranden
- Indgang fra Klitvej til naturnationalparken med parkering ved kirken.
- Sti på ydersiden af hegnet hele vejen rundt, som kan benyttes af alle grupper.
- Korridorer/sluser indarbejdes, således der kan etableres en riderute rundt om indhegningen med Fjand Enge indhegnet.
- Vandværksvej holdes uden for hegn.
- Stien ud til og Marens Maw holdes fri af hegn.
- Raketvejen afgrænser indhegningen mod vest.
- Blå rute er grænsen i retning mod øst op ad cykelstien (Bundgårdsvej) til Lergravvej og fra Lergravvej til Græmvej.
- Friholde Langelinje for hegn.

b. Valg af dyr v/ Biolog Tina Pedersen

Tina Pedersen orienterende om, at det er hensigten, at der i naturnationalparkerne skal kunne udsættes store planteædere (f.eks. hest, kvæg, europæisk bison, dådyr, kronstyr og elg) – samt

eventuelt andre arter, der kan have en særligt positiv effekt på økosystemet – og at dyrene skal leve i nationalparkerne hele året og holdes så ekstensivt som muligt.

Tina Pedersen redegjorde for fordele og ulemper ved forskellige typer af græssere og opremsede de forskellige ekstensive racer af kvæg og heste:

Ekstensive kvægracer: Heck, Taurus, Galloway og Skotsk Højlandskvæg

Ekstensive hesteracer: Exmoor, Konik, Islandsk hest og shetlandspony

Herefter bad hun om bestyrelsens bemærkninger til valg af dyr:

Erling Trankjær fortalte, at han foretrækker kvæg, som er små og lette at omgås og helst ikke stude, da han har dårlige erfaringer med håndtering. Hertil svarer Povl Bank Sørensen, Rita Irene Sønderby og Tina Pedersen, at de personlige erfaringer ofte ikke er dækkende for den karakteriserende adfærd for racerne.

Rita Irene Sønderby foreslog, at Naturstyrelsen køber de dyr, der anvendes i græsningsprojektet i dag, da de alle er robuste, nøjsomme, kender arealerne og ved, hvor føden er. Skotsk højlandskvæg passer endvidere godt i landskabet.

Anne Mikkelsen var enig med ovenstående, dog nævnes mulighed for evt. afhorning, da de ser frygtindgydende ud.

Vibeke Albinus udtrykte også, at der bakkes op om dyrene, der går på arealet allerede.

Elisabeth Borch foreslog, at der arbejdes hen imod reproducerbare dyr.

Tina Pedersen svarede, at der ikke er føde nok i Husby Klitplantage til at kunne opfylde behovene hos drægtige heste, der også producerer mælk til sidste års føl.

Casper Werge foreslog at Naturstyrelsen selv vælger dyr.

Annebeth Abrahamsen foretrak også, at vi fortsætter med de nuværende dyr, dog skal vi være opmærksom på, at krydsningerne mellem islænder og shetlænder ikke afføder lovkrav om læskur.

Jesper Wedel opfordrede til valg af store dyr, så det betyder et færre antal dyr.

Lars Bylov opfordrede til, at der i valget også tages hensyn til, hvad der afskrækker turister mindst.

Hertil svarede Ivan Nygaard, at skotsk højlandskvæg er omgængelige og passer i landskabet. Vibeke Albinus tilføjede, at hun møder mange turister, der netop er glade for de skotske højlandskvæg.

Rita Irene Sønderby påpegede, at Naturstyrelsen altid skal sikre, at der først og fremmest er fødegrundlag nok til området's bestand af hjortevildt. Græsningsstrykket må ikke være så højt at vildtet presses ud af området.

Povl Bank Sørensen opfordrede til, at man formidler ud til publikum, at horn på dyr ikke er farligt.

Kirsten Henriksen spurgte til antallet af dyr, der går i Husby Klitplantage i dag?

Tina Pedersen svarede, at der går 17 heste og 8 stude. Men man kan ikke blot gange op med det større antal hektarer, da fødegrundlaget er stærkt varierende i områderne afhængig af bl.a. trædække, og det er fødegrundlaget på hele arealet, der afgør dyretrykket.

Rita Irene Sønderby opfordrede til, at der også formidles mere om, hvordan man skal færdes blandt dyr. Hun ser ofte mennesker og børn gå alt for tæt på dyrene. De holder ikke den sikkerhedsafstand, som de bør. Dermed kan der opstå uhensigtsmæssige situationer.

c. Naturtyper v/ Biolog Tina Pedersen

Tina Pedersen gennemgik de naturtyper, som er tilstede i Naturnationalpark Husby Klitplantage. I området i og nær parabelklitten er klitnatur med Hvid Klit, Grågrøn Klit, Klithede og Klitlavninger. Derudover er der ferske enge og moser. I skovnaturen findes kratskov på hhv. tør og våd bund, Lysåben klitskov på hhv. tør og våd bund og mørk skov på flyvesand og moræne jordbund.

Over en 25 års periode skal ikke europæiske hjemmehørende (oversøiske) træarter fjernes og erstattes af hjemmehørende arter. Vind, vand og salt har stor betydning for skovudviklingen. Der skal også etableres mere naturlig hydrologi med tildækning af grøfter. Dette kan også påvirke skovudviklingen.

Der bliver udarbejdet en skovkonverterings-strategi, som skånsomt og over tid ændrer skoven. Eksempler kan være:

- Gradvis tynding – langsom ”udpakning” af skovfyr
- Gradvis eksponering mod vind og salt ved rydning i smalle striber m.m.

For en nærmere beskrivelse henvises til Tina Pedersens oplæg fra mødet, der er vedhæftet som PDF.

Jesper Wedel spurgte om den mørke populære skov behøver at hegnes med, når der ikke er græsningsbehov?

Tina Pedersen svarede, at det skal den, da der med tiden kommer et behov for græsning.

Rita Irene Sønderby og Povl Bank Sørensen bemærkede, at de er trætte af de store områder med contortafyr (klitfyr), hvor der aldrig er tyndet.

Casper Werge berettede om sine oplevelser, hvor han har set, hvor nænsomt træerne pakkes ud. Det forventer han ikke bliver voldsomt. Han spurgte endvidere til, om der kan plantes hjemmehørende buske og træer, hvis der ikke er en eksisterende frøkilde, men henblik på at tilgodese insektlivet.

Tina Pedersen svarede, at det bliver en mulighed, ligesom man også vil skærme eksisterende sårbare insektforekomster mod vinden.

Rita Irene Sønderby spurgte om bjergfyr også skal væk fra området?

Poul Ravnbæk svarede, at det især er sitkagran og contortafyr, der fjernes, mens bjergfyr er europæiske hjemmehørende.

Kirsten Henriksen ytrede ønske om at bevare de største sitkagraner, da de er vigtige redetræer for vores ynglende rovfugle, som f.eks. havørn.

Erling Trankjær spurgte, hvorledes man forventer at håndtere hybenrose og brombær fremadrettet?

Poul Ravnbæk svarede, at såfremt de truer biodiversiteten væsentligt, må der gribes ind.

Rita Irene Sønderby bemærkede, at der allerede er meget vådt mange steder i plantagen, så hvis der yderligere skal lukkes grøfter, bliver der virkelig vådt.

Poul Ravnbæk svarede, at der bliver foretaget beregninger af konsulenter ud fra hydrologiske modeller med scenarier, der viser hvad der forventes at ske, ved forskellige tiltag. Der laves ikke tiltag, hvis det påvirker privat jord. De eksisterende større skovveje forventes også opretholdt.

Merete Krøjgaard påpegede, at man skal huske at tage højde for frøpuljen i jorden - både dem man ikke vil have, og dem man vil have. F.eks. mangler knærod i bunden af den mørke skov grundet selvsåede træer.

Ivan Nygaard opfordrede til, at man også tyndede lidt i den mørke skov.

Jesper Wedel spurgte om græsningstrykket vil ændre sig over tid? Han håber endvidere, at der også bliver større aldersdiversitet i skoven over tid, så rydningerne i skoven ikke sker på en gang. Han spurgte også, om man ikke gradvist kan etablere hegning og græsning, så det passer med de arealer, der ryddes.

Poul Ravnbæk svarede, at rydningen vil ske forsigtigt og gradvist over 25 år. Græsningen vil blive etableret overalt på hele arealet fra start, og græsningstrykket vil forventes at stige, da der med tiden forventes et større fødegrundlag i takt med rydningen i naturnationalparken.

Povl Bank Sørensen spurgte efter en tidshorizont for etablering af hegnet.

Poul Ravnbæk svarede, at der kommer bud herpå til næste møde.

Casper Werge spurgte, om der også kunne etableres nye naturtyper i naturnationalparken, hvis der f.eks. var sårbare naturtyper i området.

Poul Ravnbæk svarede, at naturtyperne udvikles over tid i takt med rydning og afgræsning, og hjemmehørende træ- og buskarter kan indføres, hvis der ikke er frøkilder tilstede.

Elisabeth Borch opfordrede til, at der arbejdes på at etablere en korridor mellem Naturnationalpark Husby Klitplantage og Naturnationalpark Stråssø.

Anders Debel fortalte, at det kan der arbejdes videre i hos kommunerne gennem "Grønt Danmarkskort"

d. Friluftsliv v/ skovrider Poul Ravnsbæk

Poul Ravnsbæk redegjorde for følgende forvaltningsmetode, der skal sikre hensyn til både friluftsliv og dyreliv i naturnationalparkerne.

Der bliver et behov for at etablere områder, hvor de dyr der er sat ud og det naturligt forekommende hjortearter kan finde ro. I disse områder (faunalommer) vil der ikke blive etableret friluftaktiviteter i form af f.eks. shelters, bålhytter, afmærkede ruter mm. Desuden kan mindre veje og stiforløb helt eller delvist nedlægges. Til gengæld forventes det, at etablering af friluftfaciliteter uden for faunalommerne naturligt vil motivere brugere til at færdes uden for faunalommerne. Adgang i faunalommerne vil stadig være tilladt. Men i forbindelse med Naturstyrelsens konkrete vurdering af tilladelseskrevende aktiviteter, vil der indgå de nødvendige hensyn til beskyttelse af dyrene i faunalommerne.

Poul Ravnsbæk fortsatte, dette kalder vi "nudging af fæ med folk" ved at etablere friluftaktiviteter bestemte steder, kan vi få dyrene til at søge de steder hen, hvor vi gerne vil have dem til at søge føde og hvile.

Rita Irene Sønderby påpegede, at dyrene skal "nudges" så de holder sig fra den trafikerede Klitvej.

Kirsten Henriksen påpegede, at Naturstyrelsen også skal sikre ynglende fugle mod forstyrrelser i deres yngletid, når der etableres friluftfaciliteter og -aktiviteter.

Anders A. Berninger udtrykte håb om, at der også laves friluftaktiviteter for børnefamilier.

Merete Krøjgaard ønskede dyrelivet prioriteret og sikret mod forstyrrelser.

Casper Werge udtrykte ønske om at komme af med de store grusveje og i stedet få små snoede og oplevelsesrige stier rundt i området.

Lars Bylov spurgte om, hvor stor en procentdel af Naturnationalpark Stråsø, der kommer under hegn? Og hvor friluftsfaciliteterne er placeret i forhold til hegn.

Poul Ravnsbæk svarede, at af de 3600 ha naturnationalpark hegnes ca. 2600 ha, og de ca. 1000 ha ved Vind Hede friholdes for hegn grundet den intensive græsning af den store krondyrbestand.

Friluftaktiviteter til ryttere er placeret uden for hegn og i de dele af Stråsø-området, der er uden for naturnationalparken.

Erling Trankjær udtrykte bekymring for faunalommerne, og mener ikke, at der er behov for at etablere teoretiske faunalommer på statens arealer, fordi tilladelseskrævende aktivitet altid kræver Naturstyrelsens godkendelse. Erling mener, at forstyrrelsesfri områder skal aftales fra gang til gang ud fra et reel behov. Det er specielt orienteringsløbere, der bliver ramt af faunalommer, når faunalommerne bliver udlagt på de bedst egnede orienteringsløbsområder.

Han mener også, der bør vurderes på, om naturen i sig selv er en større forstyrrelse end et orienteringsløb hvert 3 eller 6 måned, fx som 10 ulve der dagligt løber rundt i Stråsø og jagter kronvildt. De dræber ca. et styk kronvildt om dagen for at få mad nok. Og det er ikke de eneste ulve, vi har i Danmark.

Poul Ravnsbæk svarede, at han noterer sig denne bekymring og ønsker generelt dialog om at finde en løsning.

Ann-Vibeke Mose glædede sig over, der er velvilje til at o-løbere kan eksistere sammen med faunalommer i naturnationalparken.

Lis Vang Steffensen spurgte om fri teltning kan tænkes ind som friluftsmuligheder i området.

Poul Ravnsbæk svarede, at det kan tænkes ind.

Kirsten Henriksen opfordrede til, at friluftslivet i højere grad sæsonbetones, således at flere aktiviteter placeres uden for fuglenes yngletid.

Lene Dybdal fortalte, at kommunen i høj grad ønsker at vi arbejder med formidling og læring om naturen med de både små børn, unge og handicappede.

Casper Werge foreslog formidlingssheltere, hvor man tager ophold med naturen helt tæt på og sikrer adgang helt ud i naturen også i de våde naturtyper med f.eks. "boardwalks" ud i vandet. Det er vigtigt og spændende at formidle om sæsonvariationerne i skoven.

Anders A. Berninger nævnte som et forbillede Harrild Hedes formidlingscenter, der i mange år har været en stor succes.

Merete Krøjgaard nævnte, at der er et god udgangspunkt i Koglehuset og legepladsen, som er meget besøgt.

Vibeke Albinus påpegede, at vi jo skal huske på, at naturnationalparken ikke er ret stor, så der må være en begrænsning for, hvor mange friluftsfaciliteter, der er plads til.

Rita Irene Sønderby mente, at formidling af korrekt færdsel blandt dyr og om at være i naturen er vigtig for, at naturnationalparken bliver en succes.

Poul Ravnsbæk fortalte, at vi vil lave en mere detaljeret formidlingsplan senere, efter vi har indsendt projektbeskrivelse og ansøgningen.

Det videre og næste møde v/ Formand Helle Sigh

Formanden takkede bestyrelsen for åbenhed og en konstruktiv tilgang til mødet. Bestyrelsen bakker op om, at dyrene, der græsser i plantagen i dag, købes og fortsætter deres græsning i naturnationalparken. Til næste møde fremvises udkast til projektbeskrivelse på kortniveau til kommentering.

Eventuelt v/ formand Helle Sigh

Merete Krøjgaard har fået et meget gammelt kort over Husby Klitplantage, hvor der fremgår andre vej- og stednavne. Hun vil derfor gerne holde et lille oplæg til næste møde og fortælle herom. Oplægget sendes til projektleder Lasse Hermansen før mødet.

Efter udsendelse af referat har Merete Krøjgaard eftersendt materiale til projektleder Lasse Hermansen, men som ikke vil indgå som oplæg på et kommende bestyrelsesmøde.

Casper Werge ville gerne se projektbeskrivelsen for Naturnationalpark Stråsø som inspiration. Derfor sendes et link til denne sammen med referatet.

Formanden mindede dels bestyrelsen om, at punkter og bemærkninger til dagsorden skal fremsendes til projektleder Lasse Hermansen og være i Lasses hænde senest 3 uger før mødet, dels om aftalen i bestyrelsen om, at der ikke refereres fra bestyrelsesmødet inden, der foreligger et godkendt referat og at man alene refererer, hvad man selv har fremført på vegne af dem man repræsenterer i bestyrelsen; mens formanden alene udtaler sig på vegne af bestyrelsen som et hele og skovrideren udtaler sig på vegne af Naturstyrelsen.